

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

	2
	3
	10
	11
	12
Kildemarked	13
Fordson	14
Nyt fra kredsene	15
Lidt filosof	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

Juni-juli 2003

Nr. 364 - 59. årgang

Fra årsmødeudflugtens besøg på Stensebygård. Læs om årsmødet på Bornholm på siderne 3-10

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
Postgiro nr. 8 08 31 42.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendoms konsulenter:

Anders Frederiksen,
Onsildgade 3A, 9500 Hobro,
tlf. 98 52 25 62, fax 98 52 25 64

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 58 56 74 41, fax 58 56 74 45

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74
E-mail: carlmartin@kaaregaard.dk

Næstformand:

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe, tlf./fax 98 35 16 03
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskredsen)

Oluf Fons Knudsen,
Ribevej 88, Ødsted, 7100 Vejle,
tlf. 75 86 50 29
(Formand: Vejle Amt)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Signe Jensen,
Gadekærvej 5, Freerslev,
3400 Hillerød
tlf. 48 26 51 10
(Formand: Nordsjællandskredsen)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Ypernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholmkredsen)

Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmose
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskredsen)

Marie Hansen,
Månebakken 3, Dalby
46490 Haslev,
tlf. 56 71 37 92,
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen
»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup
tlf. 54 78 91 72

Jens Peter Skov Jensen,
»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
E-mail: inge.skafte@edb.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Karen Jacobsen
»Østerbygård«
Melbyvej 2
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskredsen)

Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsen)

Chr. A. Krogh
Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Grethe Plagborg,
Lindevej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrumtsager Hovedgaard
Skrumtsagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Agnethe Stampe
»Ny Vastrup«,
Høvervej 105, Hover,
6971 Spjald
tlf. 97 34 80 22
(Formand: Ringkøbing Amt)

Knud Høstgaard Møller,
»Nitrupgaard«, Nitrupvej 1,
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Henry Slemming,
Hammelevvej 18, Hammelev,
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Thyboe
Kirkemosegård
Hastrupvej 3, 8981 Spentrup
tlf. 86 47 70 29
(Formand: Århus Amt)

Frants Wetche
»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 30 01

Poul Frederiksen
»Snæverholt«
Dybvadvej 81, Høllum
9740 Jerslev
tlf. 98 83 40 28
(Formand: Vendsysselkredsen)

Formanden skriver:

Årsmødet på Bornholm

Sommeren kom til Bornholm i de dage, hvor Dansk Slægtsgårdsforening afholdt årsmødet på øen.

En utrolig smuk oplevelse, at færdes rundt på Bornholm, lige på den årstid, hvor naturen er på sit højeste.

En stor tak til vore lokale værter, for en dejlig modtagelse, for et spændende udflugtsprogram, og et i alle forhold veltilrettelagt årsmøde.

Tak skal I have.

Da vi rejste hjem, tog vi sommeren med os, og vi oplever i disse dage et utroligt dejligt vejr, hvor vore afgrøder springer fremad med eksplosiv fart, og giver et meget positivt billede for en kommende høst.

Det er dejligt at være planteavlere i disse dage.

Af referatet fra årsmødet vil det fremgå, at jeg udtalte mig om landbrugets situation, og påpegede nogle af de problemer som vort erhverv har, og som i nogen grad er skabt af enkelte personer i erhvervet, der ikke forstår, at vi har behov for et troværdigt forhold til det omgivende samfund.

Alt dette må ikke overskygge det positive i erhvervets fremtid.

Behovet for fødevarer vil fortsat være stigende, og dansk landbrug fremstiller de bedste råvarer, der kan opdrives på denne klode, og det må være det bedste argument for, at der er optimisme blandt de unge i landbruget.

Bevar denne optimisme, også når der er sorte skyer på himlen.

En af vore rejsedeltagere talte lidt om den "bekymringens kåbe", som han ikke kunne kaste af sig, på vegne af den generation, der nu kørte slægtsgården videre.

Jeg forstår det, og jeg er sikker på, at han deler dette problem med mange i vores generation.

Hvordan var det så, da vi overtog den fædrende gård for en generation siden?

Jeg tror, at vores forældre havde helt de samme tanker.

Os, der gik ind i det, var helt sikre på, at det skal nok gå. Sagt med andre ord, vi havde mere tiltro til os selv, end den afgående generation havde.

Det samme gælder Jeres børn.

Så derfor: stol på dem I har givet ansvaret, og lad være med at skræmme dem med en frygtssom holdning.

Unge landmænd får i dag en uddannelse, der er langt bredere end den vi fik, og de er i høj grad forberedt på det moderne samfund, der er kundeunderlaget i det nye årtusind.

Held og lykke til dem.

Hermed en højsommer hilsen fra os på Kaaregaard

Kate og Carl Martin Christensen

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev
9800 Randers
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Krogebjergvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 76
og 24 63 97 81 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

*Nr. 365 udkommer omkring
den 20. august 2003. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden den 20. juli 2003.*

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

*Tryk: Korsør Bogtrykkeri
4220 Korsør, tlf./fax 58 37 79 43*

Årsmødet på Bornholm

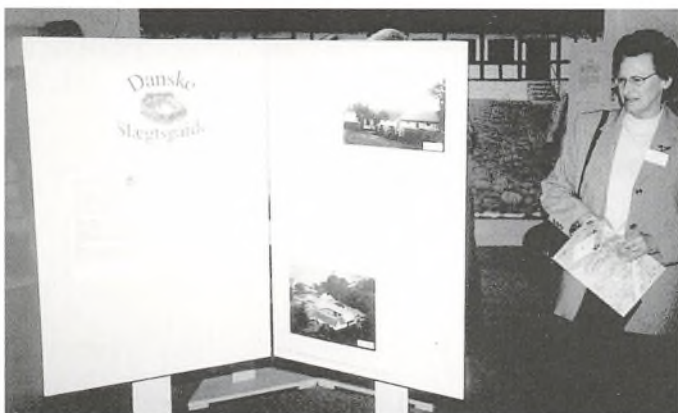
Landbrugsmuseet Melstedgård

Besøg på Melstedgård

Festlighederne i forbindelse med selve årsmødet begyndte lørdag formiddag på Melstedgård Landbrugsmuseum.

Først bød museumsdirektør Ann Vibeke Knudsen velkommen og fortalte om gården og museet. Derefter var der velkomst ved formanden for Slægtsgårdsforeningen på Bornholm, Mogens Frigaard, der orienterede om slægtsgårdsudstillingen i museets "gårdkone" (den lænde, der ligger midt på gårdspladsen).

Næste taler var landsformand Carl Martin Christensen, som erklærede udstillingen for åben og overrakte museumsdirektøren et slægtsgårdsdiplom, da museumsgården har været en gammel slægtsgård.

Fru Sonja Hvidtfeldt studerer slægtsgårdsudstilling på Melstedgård.

Næstformanden for Bornholmskredsen, Inger Jacobsen, serverede derefter honningsnaps, der er en behagelig bornholmsk specialitet. Der var tid til at se og gense slægtsgårdsudstillingen, der tidligere har været udstillet på Dansk Landbrugsmuseum og Hessel Landbrugsmuseum. Der var også tid til at se hele landbrugsmuseet, og ikke mindst skulle der også være tid til at hilse på hinanden.

Besøg på Stensebygård

Formiddagens program fortsatte med besøg hos Grethe og Poul Ancher Hansen på Stensebygård ved Bodilsker. Poul Anker Hansen har været formand for Slægtsgårdsforeningen på Bornholm, og var indtil dette forår formand for den lokale landboforening.

Grethe og Poul Ancher Hansen, Stensebygård sammen med slægtsgårdsforeningens landsformand Carl Martin Christensen, der overrakt et slægtsgårdsdiplom til værtparret.

Efter en kort orientering om gårdens historie og drift gik vi om i den store have, hvor der ventede sandwich og øl/vand. Efter denne "frokostpause" blev der lejlighed til at se sig om i det smukke hjem. Nogle gik over marken til den berømte jættestue "Bønnestenene", og andre nød en tur langs markerne. Landsformanden overrakte et slægtsgårdsdiplom som tak for gæstfrihed.

Stensebygård

På Bornholm er nu 400 aktive landmænd. Om 10 år forventes antallet at være mellem 150 og 200.

På Syd- og Midtbornholm er de største enheder i landbruget, men det er sandmuld, hvorimod man på Nordbornholm har den bedste jord, men her stikker urfjeldet op i marken.

De store svinebesætninger er især på Sydbornholm, men den største med 1600 søer ligger på Nordbornholm. Den største malkekvægsbesætning, der har 300 køer, ligger ved Åkirkeby.

Klimaet på Bornholm er optimalt til frøavl, og vi så mange marker med raps, kløver og græsfrø.

Generalforsamlingen

Lørdag eftermiddag samledes vi til generalforsamling. Den var henlagt til mødelokalet i Åkirkebyhallen.

I sin velkomst sagde landsformand Carl Martin Christensen:

Velkommen til årsmøde på solskinsøen Bornholm, velkommen til bornholmere og vore medlemmer ovrefra, som det vist hedder på disse kanter, og tak for opbakningen til dette årsmøde.

Vi er ikke helt så mange, som vi plejer. Vi troede, da det nu er meget lettere at komme herover, ville flere deltage. Men det er måske fordi, det er blevet lettere, at man benytter andre lejligheder til et besøg i Østersøen.

Vi vælger den smukkeste årstid til vort årsmøde, og turen herover bekræftede det på bedste vis.

Jeg tænker på sommeren 1945, hvor det ganske land fejrede befrielsen den 5. maj, og Bornholm blev glemmt i festrusen. Bombninger og besættelse af Sovjetunionen. Ingen anede hvordan det ville ende. Set i lyset af den kolde krig, kan det undre, at Sovjetunionen overhovedet forlod øen.

Vi besøger nu landets første regionalkommune, og alle er spændte på, hvordan det vil forløbe. Held og lykke med dette tiltag.

Vore lokale værter, kredsbestyrelsen med Mogens Frigaard og Inger Jacobsen i spidsen, har lagt et alsidigt og interessant program for vort ophold, og en del af det oplevede vi allerede i formiddag.

Derefter bød formanden for Slægtsgårdsforeningen på Bornholm, Mogens Frigaard, velkommen til Bornholm, og det gjorde han på bornholmsk.

Derefter valgtes Poul Anker Hansen, Stensebygård til mødets dirigent.

Formandens beretning

Dansk Slægtsgårdsforening er inde i en stabil medlemsudvikling.

Det fremgår af vort blad, at der er en løbende tilgang af nye medlemmer, men uanset dette, må vi igen i år notere et mindre fald i medlemstallet, men til gengæld har vi en række kredse, hvor der er et stort aktivitetsniveau, og der er meget stor opbakning omkring arrangementerne i kredsene.

Det tager jeg som udtryk for, at det vi udbyder, svarer til det som vore medlemmer ønsker at deltage i.

Vi lever i en tid, hvor der er et utroligt stort udbud til alle grup-

per, men vore aktive medlemmer, der ofte er ud over den grønne ungdom, har mere travlt en nogensinde, og vi hører ofte, at de ikke ganske forstår at de har haft tid til at passe job eller landbrug.

Vi oplever hvordan seniorklubber og Ældresagen udbyder arrangementer, der også appellerer til vore medlemmer.

Det skal vi ikke pibe over, men glæde os over at vores medlemmer har travlt.

Vort arkiv har fortsat stor aktivitet, med et hav af henvendelser fra hele kloden, og den moderne kommunikation med E-mails virker ganske fortræffeligt.

Vor blad er fortsat af høj kvalitet, og udkommer 6 gange om året, næsten til aftalt tid.

Jeg understreger, som jeg plejer, at vort blad er vores direkte bindeled til vore medlemmer, og som sådan vores livsnerve. Denne funktion lever det helt op til.

Vi har igennem en årrække gjort lidt i rejsebranchen. Sidste års tur gik til gammelt dansk land nemlig Sydsverige og Gotland. En spændende og lærerig tur.

I år hedder rejsemålet Norge. Turen er lagt midt i september, og vi har for længst hørt fra vore medlemmer, at der har vi ikke tid, for det er høst og såtid.

Jeg sagde det samme, og kunne så konstatere, at denne rejse blev overtegnet på rekordtid. UG rejser har vist sig at være en ideelt rejsearrangør for vores forening.

Sidste år spåede jeg, at aftalen mellem Landboforeningerne og Familielandbruget ville falde til jorden, men jeg glæder mig meget over, at jeg ikke fik ret, og at Dansk Landbrug var en realitet fra den 1. januar 2003.

Jeg håber og tror, at det nu vil give os en slagkraftig organisation, der på saglig vis vil varetage landbrugets interesser over for det omgivende samfund. Der er et stort behov herfor. Vi bliver en stadig mindre del af befolkningen, og vores vægt på valgdagen er snart så let, at den ikke tæller meget. Sammælægningen var ikke uden problemer, og det var der heller ingen der havde troet.

Vi ser dem i disse dage, hvor der igen skal tales landbrugslov, og hvor retten til fortrindskøb gerne skulle bortfalde. Den er tiden løbet fra, og har som ofte kun den effekt, at fritidslandmænd kan købe jord for næsen af dem der har erhvervet som fuldtidsbeskæftigelse. Fortrinsretten bevarer ikke en eneste ejendom, og har vel aldrig gjort det.

Vort erhverv er som vanligt under pres fra det omkringværende samfund, og det er noget vi altid må leve med.

Vi har en løbende debat om vores grundvand, og kloge folk har regnet ud, at vore grundvandsreserver ikke er så store som før antaget. Nå!

Det vi ved er, at man for længst har forurenset så meget i byerne, at de må ud på landet for at finde rent vand. De skal være så hjerteligt velkomne, men blot huske på, at hvis vandindvinding kræver andre dyrkningsformer, så skal der kompenseres herfor. Vi har noget af verdens bedste drikkevand, og vi bruger godt 100 liter om dagen pr. person. Det meste af dette bruger vi så i øvrigt til at skylle toiletter med!!!

I den forløbne uge fik vi den årlige tilbagevendende anklage mod Round-Up.

Jeg skal ikke gøre mig til dommer, men jeg fornemmer, at de fortsatte angreb mod dette middel, ofte er ren ønsketænkning fra visse grupperes side.

Vi har også oplevet en melding, der siger at forbruget af stråforkortningsmidler igen er stigende, og jeg stiller mig undrende. Jeg kan dårligt huske, hvornår jeg sidst har brugt dem, men det er vel snart 20 år siden, og jeg har svært ved at se det store behov herfor i landbruget. Til gengæld ved jeg, at der er et stort forbrug i gartnerierhvervet, blandt andet til det hav af sommerblomster, som vi alle køber i disse uger.

Det må være meget enkelt at gøre op, hvor midlerne anvendes. Landbruget skal bære de problemer vi har, men vi skal ikke belastes af andre erhvervs forbrug.

Når myndighederne finder betragtelige mængder ulovlig medicin i én svinebesætning, så efterlader det igen det samlede erhverv med et problem, der kan få utrolige konsekvenser for fremtiden.

Jeg kan kun betegne den pågældende landmand som et fjols, der skader sine kolleger i en grad, som kun fremtiden kan finde ord for. Jeg nægter at tro, at det er et generelt problem i landbrugets besætninger, og der må slås alvorligt til mod de få, der ikke vil leve med gældende lovgivning.

Der må aldrig være tvivl om, at de råvarer, som dansk landbrug leverer til fødevarerindustrien, lever op til de rimelige krav om kvalitet, som der forventes.

Jeg har sagt det før, og jeg siger det igen, at det meget store flertal opfører sig ordentlig, men få procent kan ødelægge et helt erhvervs gode navn og rygte.

Imens jeg, mandag aften, skrev dette, så jeg et program i TV, hvor en genforsker fortæller, at behovet for fødevarer vil stige eksplosivt i de kommende 50 år.

Hørte jeg rigtigt, når jeg husker det som om, at der i de næste 50 år er behov for en mængde fødevarer, der svarer til produktionen i de sidste 10.000 år.

Vi har nok svært ved at forstå perspektiverne i dette, og hvilke perspektiver der tegner sig for danske fødevarerproducenter.

Et af perspektiverne hedde gensplejsning, og det forholder vi os vel alle skeptisk til, og med god grund, men vi lever i en tid, hvor alt det vi henter på apoteket er manipuleret på en række områder.

Vil vi acceptere disse processer i vore fødevarer?

Jeg er ikke i tvivl, hvis vi skal brødføde den stadig voksende befolkning på vor klode, så skal der nye dyrkningsmetoder til. I foråret fik vi en aftale blandt et flertal i folketinget, der indebærer skattelettelse på personskatten. Det er første gang nogensinde i indkomstskatten 100 årige historie, og når man hører de øvrige partier, virker det som om det er den værste ulykke der endnu er overgået landet. Det er utroligt. Alle er enige om, at skattetrykket er meget højt i Danmark, og at det for længst har nået smertegrænsen, men alligevel kæmper man imod at vende udviklingen.

Verden er af lave, og det har den altid været, men i dette forår gik en række demokratiske lande ind og fjernede diktatoren i Irak. Danmark deltog med et beskedent bidrag, og det hele blev

afviklet på nogle få uger. Forhistorien er betydelig mere indviklet, og efterlader det indtryk, at FN har udspillet sin rolle som verdens storebror, og en lang række nationer har mere behov for at dyrke egen profil end at løse internationale problemer.

Frankrig og Tyskland havde mere brug for at markere sig indenrigspolitisk, end være med til at træffe vigtige beslutninger. Man må undskylde mig, men jeg har svært ved at se, at de to lande skal blande sig i genopbygningen af det udhungrede land. Næste skridt i Mellemosten er, at der lægges stort pres på de stridende parter,

Israel og deres arabiske naboer. I den konflikt er der ingen helte, men kun skurke, og præsident Busch skal op til sit største svendestykke, når han skal bringe denne ulykkelige konflikt til ophør.

I disse uger er selvmordsbomber næsten daglig stof i pressen, og det siger noget om, hvilken fanatisme og hadefuldhed der er i området.

Jeg er stolt over, at vi var med i krigen mod Saddam Hussein, og jeg mener vi skal være parate til at være med i verdens brændpunkter, også når det gælder folkemord i Afrika, men jeg bliver oprigtig bekymret, når jeg nu hører politikere fra SF fortælle den undrende offentlighed, at danske soldater skal sættes ind på den internationale arena, når vi ved, at dette parti, ikke ville lægge stemmer til dansk deltagelse for at fjerne tyrannen fra Bagdad. Det er tankevækkende.

Jeg bliver altid bekymret, når SF siger noget, som jeg er enig i. Så frygter jeg, at jeg tager fejl.

Det danske EU formandskab fik den succes, som mange havde håbet, idet det på topmødet i København lykkedes at forhandle udvidelsen på plads, og sikre nogle overgangsordninger, der gør det muligt at forme et stort Europa til gavn for alle.

Jeg glæder mig over den store opbakning blandt de afgivne stemmer, vi kan konstatere ved de folkeafstemninger, der har fundet sted i kandidatlandene i disse måneder. Den lave stemmeprocent har nok mange årsager, men en af dem er, at der ikke i disse lande ses noget alternativ til EU.

Det er forunderligt, at vi fortsat skal have den diskussion i Danmark.

Vi har en regering der gør en forskel, både i indenrigspolitikken og på det internationale område. Danmark er kommet på verdenskortet. Det er godt.

Der tales nu åbent om en kommunalreform i alle partier, og der er mange synspunkter på markedet, svingende fra det synspunkt, at der ikke skal ske noget som helst, og til opfattelsen af, at vi skal have nogle ganske få kommuner.

Mon dog ikke det ender et fornuftigt sted derimellem.

Her på Bornholm har man vist vejen, og alle er spændte på, hvordan det kommer til at gå.

Der er et stort pres på de offentlige kasser, og skal vi fortsat leve op til velfærdssamfundets krav om at hjælpe dem der trænger, må vi gøre op med en opfattelse, at alle skal have hjælp fra det offentlige, uanset behov.

Jeg ser nu, at der tegner sig et flertal for at ændre retten til at indefryse ejendomsskatter, således at denne ret bliver behovsbestemt.

Som det er nu, virker det som en særdeles billig kassekredit, som kommunerne skal finansiere.

Efterlønnen er altid til diskussion, og jeg noterer, at en minister har været på banen med en melding om, at den ikke skal ændres.

En sådan melding kostede en tidligere statsminister hans troværdighed.

Jeg skal til sidst bringe en tak til alle vore medlemmer. De bakker godt op om vor forening og giver kredsbestyrelserne nyt mod til at arrangere interessante møder.

Tak til kredsen for et engageret arbejde til gavn for vore medlemmer.

Tak til hovedbestyrelsen for et spændende samarbejde. Der falder ind imellem nogle gnubbede ord, men det er blot udtryk for, at vi alle har en mening om tingene, og at vi ikke kan være enige om alting. De debatter, som vi har i hovedbestyrelsen, er vigtige for os alle, idet vi her får afprøvet nogle synspunkter.

Det kan være svært at erkende, at andres synspunkter kan være bedre, men tak alligevel.

Ikke mindst tak til Inger og Henning i den praktiske side af foreningen, til Ole for altid velforberedte bladmøder, og et interessant blad, og til Eigil Overby og hans medarbejdere på arkivet, for et stort og værdifuldt arbejde, til gavn for alle der interesserer sig for fortiden.

Vort arkiv har netop fejret 10-års dagen for etableringen på Gl. Estrup, så også et tillykke med det.

Jeg skal hermed overlade min beretning til forsamlingens debat.

Beretning fra Slægtsgårdsarkivet

Arkivar Ejgil Overby sagde: at i det forløbne år der der ikke sket de store forandringer på arkivet. Antallet af besøgende har været faldende, sandsynligvis på grund af modtagelsen af færre selskaber, der ankommer med bus, hvor der mest drejer sig om besøgende fra seniorklubber og historiske foreninger. Når de har været her én gang, varer det naturligvis et stykke tid, inden man kan forvente, at de igen dukker op.

Det betyder dog ikke, at kommunikationen til arkivet er faldende, for aldrig tidligere har vi modtaget så meget post udefra. Her tænker jeg først og fremmest på elektronisk post, især fra USA, Canada og Australien, og det er behageligt at bemærke, hvor taknemmelig mange er, når vi har hjulpet dem til at finde deres "rødder" fra gamle danske slægtsgårde.

Tak til Tove Matiasen for afleveringer vedrørende Vagn Mathiasen og til Peder Møller Frifelt for afleveringer vedrørende Salomon J. Frifelt, begge markante formænd for Arkivudvalget.

Som tidligere nævnt er Aage Kirkegaard ophørt med arkivararbejdet. Nu har Alis og Henry Slemming fundet sig godt tilrette på arkivet. Desuden er vi i den heldige situation, at Helge Sørensen stadigvæk arbejder for os, og vi håber, han bliver ved længe endnu, da vi har svært ved at undvære hans ekspertise.

Vi gør, hvad vi kan, for at holde os a' jour så godt som muligt, ved indføring i arkiv og på EDB af materiale fra aviser og ugeblade om de nuværende tilstande på slægtsgårdene. En gang imellem, når vi under det arbejde finder ud af, at en omtalt gård ejer ikke er medlem af Dansk Slægtsgårdsforening, gør vi ham/hende opmærksom på at vi har arkiveret noget om dem eller om deres gård, samtidig med en opfordring til at blive medlem.

I tilknytning til den nuværende udstilling om danske slægtsgårde, har vi haft en del korrespondance og telefonsamtaler med ledelsen på Bornholms Museum. Vi håber, I finder resultatet tilfredsstillende. Det skyldes et stort og omhyggeligt arbejde udført af Helge Sørensen.

Den 5. maj 2003 var det ti år siden, vi officelt åbnede Dansk Slægtsgårdsarkiv på Gl. Eststrup. Da vi mener, at vi er blevet usædvanligt godt behandlet af Dansk Landbrugsmuseum i de forløbne ti år, benyttede vi den efterfølgende fredag lejligheden til at holde en reception, samtidig med at vi åbnede en permanent udstilling om danske slægtsgårde på arkivet. Receptionen blev en succes, idet der lige var plads til alle fremmødte. Vi benyttede lejligheden til at indvie en nye gæstebog, da den gamle netop var udfyldt. I dagens anledning modtog vi en del gaver, bl.a. plantesamlinger, der kun behøver vanding én gang om ugen, kaffe og termokander, så vi altid kan have en varm drik parat til vore gæster. Helge Sørensen og undertegnede modtog endvidere af Dansk Slægtsgårdsforening hver et æbletræ som påskønnelse af vores arbejde.

Som tidligere nævnt, har vi overfor indenrigs- og sundhedsministeren beklaget os over, at Dansk Slægtsgårdsforening ikke deltager på lige fod med Landbyforeningerne, når det gælder

arbejdet vedrørende fremme af udviklingen i landdistrikterne. Vi modtog en svarskrivelse dateret 3. juli 2002 fra ministeren, hvor han nævnte, at han ikke på nuværende tidspunkt kunne efterkomme vores ønske om at indtræde i landdistrikternes medlemskreds, men han ville have det i erindring, når der næste gang skulle ske ændringer i gruppens sammensætning. Vores henvendelse må have irriteret landsbyforeningerne. For første gang blev vi ikke inviteret med til den årlige forårskonference, men da vi ad anden vej fandt ud af, at den blev afholdt 7. og 8. marts på Fuglsøcenteret, klagede vi til ministeren over, at vi ikke havde fået en indbydelse. Det gav omgående resultat, og med kort varsel deltog Alis og Henry Slemming i konferencen, der bl.a. omhandlede teknologi og uddannelse i landdistrikterne.

Beretning fra Bladudvalget

Der er forskel på at stå for fald og have for fald. Formanden for Bladudvalget, A. C. Winther Hansen havde forfald, og derfor aflagde redaktøren beretningen om udvalgets arbejde.

Der har været afholdt 5 møder, og det er der kommet seks blade ud af, for af en eller anden gammel skik holdes der ikke møde forud for det blad, der har årsmødereferatet, altså juni-nummeret.

Bladudvalget består af A. C. Winther Hansen, Elise Jensen og Elsa Christa Bollerup Nielsen.

Så deltager landsformanden, foreningens sekretær og kasserer, slægtsgårdsarkivets leder og så er jeg også tilstede.

Vi samles på skift hos udvalgsmedlemmerne og bisidderne. Der er tradition for at ægtefællerne deltager, så det er nogle meget hyggelige møder.

På forsiden af bladet står devisen: Lær af fortiden - lev i nutiden - virk for fremtiden.

Sådan skal det være - også for bladet.

Bladets indhold kan deles op i de samme tre dele:

Fortiden er de landbohistoriske og kulturhistoriske indhold, herunder gårdhistorierne.

Nutiden er det organisatoriske, her er det nyt fra kredsene, referat fra hovedbestyrelsens møder, orientering om slægtsgårdsrejsen og beretninger fra de unge mennesker, der har været i udlandet med tilskud fra Jens og Anna Jensens Fond.

Og fremtiden er et problem. Jeg forsøger sammen med bladudvalget at finde folk, der vil give et bud på landbrugets fremtid, men det er vanskeligt, og derfor hænger dette emne noget i det blå.

Men det blev dog til en artikel om bevaring af kulturværdier. En gård - stor eller lille - er ikke kun landbrug, men forvalter også kulturværdier i bygninger, haver, skove og det åbne landskab. Hvilke muligheder er der for at bevare kulturværdierne og samtidig holde økonomien til det. Det er et særdeles fremadrettede og alvorligt problem.

Dansk Slægtsgårdsforenings Tidsskrift kaldes "Slægtsgården" og derfor skal der hver gang være mindst en historie om en slægtsgård i hvert blad.

Der har i det år vi ser tilbage på været 12 gårdhistorier, som er fra 9 forskellige af Slægtsgårdsforeningens 15 kredse, så set over år, kommer vi hele landet rundt.

Der har været nogle kulturhistoriske artikler, bl.a. om, malkekoner, Gyngehøvdingen, bondeoprør og sognesparekasserne. Der er noget jeg savner i bladet, og det er de beretninger, som de unge mennesker skriver, efter at de har været ude i den store verden med sponsorat fra Jens og Anna Jensens Fond.

Jeg har ingen mulighed for at opsøge legatmodtagerne, for legatudvalget holder de begunstigedes navne tæt, så derfor er der kun at se passivt til, og være glad og taknemmelig for det jeg får.

Jeg mener dog, at det er en udmærkelse at få et legat, og jeg forstår ikke, hvis nogen betragter legatmidlerne som skamletter på rejsen.

For to år siden, på årsmødet i Gråsten, drøftede vi farver på bla-

det. Det har efterfølgende været debateret i udvalget og hovedbestyrelsen, hvor man har en beslutning om at bladet holdes i sort/hvid. Men moderne teknik har fjernet prisforskellen.

Siden 1994 har Korsør Bogtryk lavet bladet. Men nu er trykkeriet skrumpet, og selve trykningen er henlagt til et andet firma, og efter et skift af underleverandør, tilbød det nye trykkeri, at sætte farve på for- og bagsiden, og det første nummer var julenummeret, men da takkede jeg nej, fordi jeg have en smuk tegning i sort/hvid af Nyker til forsiden.

Så fandt vi ud af at nr. 362 skulle have farve på for- og bagsiden, og dette anarki begrundedes med, at det var blad nr. 100, som jeg har redigeret.

Der er tradition for, at bladet udkommer omkring den 20. i de lige måneder. Jeg skal være den første til at beklage, at det sidste blad blev voldsomt forsinket, til gengæld er det næste blad halvvejs, for der mangler kun referatet fra årsmødet, Så det er nok ude i midten af juni. For til selve produktionstiden skal lægges 5 hverdage, som postvæsenet har til at stemple adresser og uddele bladet.

Jeg vil benytte lejligheden til at sige tak for stor venlighed og gæstfrihed, når jeg færdes rundt om i landet for at skrive gårdhistorierne. Nogle gange henvender en slægtsgårdsejer sig, nogle gårde bliver jeg opmærksom på gennem kredsens aktiviteter og arkivet bibringer mig også ideer. Kun to gange i de 17 år jeg har redigeret bladet, er jeg blevet afvist, så det er nådigt sluppet.

Jeg er også taknemmelig for de kulturhistoriske artikler og andet, der må blive tilsendt.

Skulle tilsendte artikler lade vente på sig, er det fordi der er stofrigelighed, og så må jeg i alsidighedens interesse vælge, og det gør jeg glad og gerne, og der er trods alt kun 16 sider at planlægge med.

Jeg vil sluttede med at sige tak for godt og fornøjeligt samarbejde med bladudvalg, hovedbestyrelse, kredsen, og hvem jeg ellers har haft det hyggeligt med i årets løb.

Debatten

De tre beretninger blev sammen sat til debat, og et medlem stillede spørgsmålet: Hvorfor er der så meget lukkethed om Jens og Anna Jensens Fond?

Carl Martin Christensen svarede, at Jens og Anna Jensens Fond ikke har noget direkte med Slægtsgårdsforeningen at gøre, men Slægtsgårdsforeningen vælger to medlemmer til bestyrelsen og fødevarerministeren et. Slægtsgårdsforeningens landsformand er medlem af bestyrelsen, og han lovede mere åbenhed om fondens virke.

Derefter blev beretningerne taget til efterretning.

Regnskab og budget

Foreningens kasserer og sekretær - Inger M. Hansen - havde nogle få kommentarer til det udsendte regnskab og budget, og de blev derefter godkendt.

Valg

Til hovedbestyrelsen genvalgte Carl Martin Christensen, Mogens Høge Hansen og Knud Høstgaard Møller.

Til revisorer genvalgte Vagn Juel Jørgensen og Michael Munthe Fog.

Årsmøder 2004 og 2005.

Carl Martin Christensen orienterede kort om årsmødet 2004, der efter indbydelse fra Fynskredsen bliver afholdt på Dalum Landbrugsskole i dagene 22. - 23. maj.

I 2005 skal vi efter indbydelse fra Himmerlandskredsen til Rønbjerg i den sidste weekend af maj.

Eventuelt

Under eventuelt takkede formanden for slægtsgårdsforeningens på Bornholm, Mogens Frigaard, Carl Martin Christensen og

Inger M. Hansen for deres store arbejde i foreningen, og takkede alle, der var mødt frem.

Så kunne landsformanden takke dirigenten og forsamlingen for en rolig og saglig generalforsamling.

Det var blevet kaffetid, og derefter var der pause indtil aftenfesten skulle begynde.

Nogle gav sig dog tid til at se en af de helt store seværdigheder på Bornholm, nemlig Åkirke.

Aftenfesten

Aftenfesten blev holdt på et af hotellerne i Sandvig. Vi fik en menu sammensat af bornholmske specialiteter, nemlig: laks, unghane og honningkage.

Festtalen blev holdt af tidligere landbrugs- og fiskeriminister, folketingsmedlem og Europaparlamentariker Niels Anker Kofoed. Han replicerede på formandens velkomst ved at fortælle, at han også havde kendt hans far, folketingsmand Chr. R. Christensen. Derefter slog Niels Anker Kofoed fast, at Bornholm ikke blev befriet den 5. maj 1945, men først den 11. april 1946.

Niels Anker Kofoed, der er kendt for sin meget slagfærdige humor, fortalte om nogle af de interessante personligheder, som han havde mødt i sit begivenhedsrige liv. Bl.a. denne: Som nyudnævnt landbrugsminister i 1973 skulle han mødes med den franske landbrugsminister Jacques Chirac. Franskmanden vidste alt om vin men intet om svin, og Kofoed havde det omvendt!

Da Jacques Chirac senere som fransk regeringschef skulle til Danmark, ønskede han at besøge Niels Anker Kofoed på Bornholm. Under frokosten udbragte værten et leve for gæsten, og det rystede ham. For under Den franske Revolution råbte man hurra ved guillotinen, og han håbede ikke at der skulle rulle hoveder ved det efterfølgende møde.

Kofoed sluttede med at sige, at i politik har man ingen venskaber, men man kan have nogle gode bekendtskaber.

Gårdejer og lærer Erling Jensen, der er 12. generation på Buddegård, fortalte om sit liv ved at spille på sav, og dette indslag skabte en egen fortættede stemning.

Underholdningen fortsatte med sange på bornholmsk fremført af Ebbe Bay Mogensen akkompagneret af Lisbeth Kjølner ved flyglet.

Aftenfesten fortsatte med nogle timers dans og hyggeligt samvær.

Udflugtsdagen

Nyker

Søndagen indledtes i Allehelgens kirke eller Nyker. Kirkens præsteembede er vacant, så salmedigter, pastor emeritus Peter Aage Bak forrettede tjenesten.

I prædiken tog han udgangspunkt i to vers fra Psalme 90:

“Bøn af gudsmænd Moses: Herre, du har været vor bolig i slægt efter slægt.

Før bjergene fødtes, før jorden blev til, fra evighed til evighed er du Gud.”

I forsker i slægtsgårde. Og det er ikke helt ukendt for mig heller. Morbror Niels, som var opkaldt efter sin farfar, og hed Vestergaard, var født på Vestergaard i Vindum sogn, Middelsovn herred, en lille snes km SØ for Viborg. Han studerede slægten en del, og jeg har lidt af hans arbejde liggende.

Så langt han nu kunne komme tilbage ved hjælp af kirkebøgerne - (som nu forsvinder og bare bliver til elektronik. Gad nok vide, hvor længe det holder!) - så var der noget med en ung mand, som måtte vælge om han ville springe soldat eller overtage fæstegården, altså Vestergaard, som vel dengang lå vestligt i byen og fik sit navn derfra. Han valgte gården, og derfor kom min mor til at hedde Vestergaard. Når jeg hedder Bak, så er det såmænd fordi min slægt, så langt vi nu kan finde den til-

Fra hotellet i Sandvig

bage - og det er vist i begyndelsen af 1700-tallet, har heddet Bak. Så derfor skifter jeg ikke navn til slægtsgårdens navn.

Men i århundreder har min familie altså boet i Vindum sogn eller lige der omkring.

Vestergaard var en meget god og veldreven går i morfars tid. Nu hedder det bare "Annekset", og der er kun stuehuset og så en stor, moderne og halvgrim halmlade tilbage. Well - det ejes så af min fætter, som bor på en nabogård, og da han hedder Vestergaard og ejer den gamle Vestergaards jord og meget, meget mere, så hedder hans gård nu Vestergaard. Men alligevel. Den fine gård, som jeg husker fra min barndom og ungdom, er væk. Og jeg tør vel sige, at også mange af de slægtsgårde, som I forsker i og holder af, er på vej væk. Mange er forsvundet. Flere forsvinder i disse tider, hvor hver enkelt bonde skal eje mere end en herregård, for at kunne overleve.

Og jeg er end ikke landmand, selvom jeg en gang troede, at jeg skulle være det. Det gik op for mig, at det kræver evner! Så jeg måtte blive noget andet! Jeg måtte endda helt herover for at kunne klare mig...

Forstår I nu, hvorfor jeg læste et par linjer af den gudsmænd Moses? Ind i vor forvirrede tid, hvor så meget ændres og forandres alt for hurtigt, og hvor også familierne spredes for nær sagt alle vinde. Min mormor havde en datter på Bornholm og en i Skjern. De andre 8 børn boede lige omkring hende. Det er jo forbi med den nærhed også.

Og nu Moses. Født af hebræere i Egypten. Dømt til at skulle dø som spæd - den tids abortlov var ikke meget bedre end vores! Opvokset som prins af Egypten og vistnok hærfører en tid. Siden hyrde i Sinaj ørken i 40 år. Og nu står han så med sit folk oppe ved grænsen til Kana'ans land og kan se derind. Han er 120 år. Når han ser tilbage over sit folks historie fra Abraham og til nu, så ser han en lang, omskiftelig tid. Kun ét fast holdpunkt har de haft: Gud!

Og så er det, jeg siger til os i denne vor vaklende tid: Gud vil også være vort faste holdpunkt, med eller uden slægtsgård.

I dagens evangelium, siges det til os, at den almægtige Gud og skaber, også er "vor Far", som vi beder i vor daglige aftenbøn. Her lærer vi, at vi i Jesu navn kan bede vor Far om hvad som helst. Og vi lærer så til sidst, at grunden til og under alt dette er Guds kærlighed til os, sådan som den viste sig i Jesu hele liv og død og opstandelse.

Og så endnu et ord om slægt. Det er apostelen Peter, fiskeskipperen fra Galilæas sø, der skriver: "I er en udvalgt slægt."

Den hilsen vil jeg gerne give videre til jer slægtsgårdsejere! I er en udvalgt slægt. Døbt til at have Gud som Far og Herren Jesus som Herre og frelser.

Og det gælder så hele vort liv og uanset den øjeblikkelige situation.

Fredag aften læste vi som husandagt om Heinrich Vogel. Han er (eller var, for han er formentlig død nu) professor i dogmatik i Berlin og digter og komponist. Det meste af Hitlertiden var han sat ind i tugthuset på Alexanderplatz i Berlin. Med en velvillig fængselsbetjents tilladelse fik han om natten lov til at

besøge de fanger, som skulle hænges næste dag. Om muligt ville han være dem til trøst og hjælp.

En nat nærmede han sig en celle og hørte sangen: "Lover den Herre, den mægtige konge med ære."

Vogel spurgte manden: "Hvordan kan du synge den netop nu?" Fangen svarede: "Jeg har det jo godt på alle måder. Jeg har fået mad i dag. Jeg har taget over hovedet og et varmt natteleje. Så godt havde vor Herre Kristus det ikke altid, da han vandrede hernelde. Og i morgen skal jeg møde ham!"

Det er nu en god slægt at være med i! Da er vi på vej til den store slægtsgård deroppe!

Efter andagten fortalte pastor Bak om rundkirkerne i almindelighed og om Nyker særdeleshed.

Og han sluttede med at fortælle, at han har været præst ved rundkirken i Olsker, og den har øverst på taget et kors og nedenunder en vindfløj med en drage. Dragen drejer rundt med vinden, men korset skulle gerne sidde fast.

Frigård

Efter kirkegangen kørte vi til Frigård, hvor Helen og Mogens Frigaard tog imod. Frigård er en typisk bornholmsk gård i bindingsværk. Her fik vi i haven en bornholmsk hyldedrik og kunne derefter glæde os over det smukke hjem, der også er indrettet til bondegårdsferie. Landsformanden overrakte et slægtsgårdsdiplom til Helen og Mogens Frigaard.

Vang stenbrud

Turen fortsatte til Vang stenbrud, hvor stenhugger Verner Olsen meget engageret fortalte om granittens udnyttelse gennem hundrede år. Verner Olsen er en fantastisk fortæller, og han havde fået tilladelse til, at vi kunne køre helt ned i stenbruddet med busser og personbiler.

Carl Martin Christensen takker Helen og Mogens Frigaard for deres gæstfrihed på deres slægtsgård.

Frokost og afslutning

Tilbage var frokosten på Hotel Griffen i Rønne. Bornholm er kendt for sine fisk, og der var mange slags sild og laks, men også retter med svine- og oksekød, for dem, hvis diæt ikke fordrer fisk.

Frokostbordet var en overdådighed, der sluttede med ost, kage og frugt.

Frokosten sluttede med, at vi sang Peder Aage Baks høstsalme fra 1993 "Vor kornhøst er til ende", som har været trykt i "Slægtsgården" oktober 2000. Pastor Bak var om formiddagen blevet orienteret om, at sangen ville blive afsunget, og han havde derfor medbragt sin violin, så han kunne slå tonen an til den svenske folkemelodi, som han synes høstsalmen skal synges på. Det var en helt unik oplevelse at synge høstsalmen, når forfatteren spillede til.

Så kunne landsformanden takke arrangørerne for et særdeles veltilrettelagt årsmøde, takke værterne og de fremmødte og ønske på gensyn næste år ved Odense.

Stenhugger Verner Olsen fortæller om Vang stenbrud.

Fra frokosten på Hotel Griffen i Rønne. Fra venstre ses: arkivleder Ejgil Overby, formanden for arkivudvalget Henry Slemming og pastor emer. Peter Aage Gad, der holdt morgenandakten og som havde skrevet den høstsalme, som vi sluttede årsmødet med.

Fra frokosten på Hotel Griffen

Forturene

Den uformelle fortur havde samlet 55 deltagere, der onsdag formiddag kørte til Skåne. Vi besøgte Bosjöklosteret i Ringsøen nær Höör, hvor vi begyndte med frokost. Derefter kom godsejer Tord greve Bonde af Björnö, som fortalte om det gamle nonnekloster, der, som så mange andre klostre, blev en herregård. Vi vandrede gennem den store og meget smukke have, så kirken og sluttede i hovedbygningen, hvor der bl. a. er en udstilling med malerier udført af prinsen af Wales. Derefter kørte vi til færgen i Ystad og ankom midt på aftenen til Sandvig, hvor vi spredtes på tre hoteller. Foreningens udsendte blev indlogeret på Hotel Sandvig, hvor den hyggelige hotelejer satte et gemytligt præg på opholdet. Torsdagen begyndte med en tur til Almindingen med besøg på Rytterknægten og i Ekkodalen. Vi så Åkirke og det nye center

Landsformanden sammen med ejeren af Bosjökloster greve Bonde af Björnö.

"Natur Bornholm", som var en glædelig overraskelse. Udefra ser det trist og kedeligt ud, men indenfor er der meget at se på og studere. Vi blev modtaget af ledende naturvejleder Jens Kofoed, der gav en særdeles interessant oversigt over Bornholms tilblivelse.

Natur Bornholm er ikke alene for lejrskoler. Alle kan få meget ud af et besøg i udstillingscenteret.

Vi så ø-havnen i Arnager, kikkede lidt på Rønne og sluttede med en tur ned og op ad trapperne ved ved Jons Kapel.

Om fredagen drog 10 deltagere fra Gudhjem til Christiansø. Vi andre begyndte dagen på Dueodde, aflagde et interessant og nyttigt virksomhedsbesøg på bryggeriet i Svaneke, hvor ejeren fortalte, og der blev prøvesmagt. Frokosten ventede på Årsdale Silderøgeri, hvor der både er røgeri, fiskebutik og fiskerestaurant. Menuen stod på røget sild, og hvad man ellers kunne lade sig friste til.

Om eftermiddagen så vi den enestående kirkeruin i Østermarie og sognekirken fra 1891, afhentede de hjemvendte fra Christiansø og aflagde besøg på maleren Oluf Høsts museum i Gudhjem.

(En deltager troede at Høstmuseet var landbrugsmuseet på Melstedgård!)

Vi så Østerlars rundkirke og sluttede ved Helligdomsklipperne. Kunstmuseet er lukket på grund af tilbygning, men vi gik ned til klipperne. Lokaliteten kaldes "Korenden". Her drev bornholmerne i gamle dage køerne ned, så de kunne drikke af Østersøen. Så sparede de at salte smørret!

Først på aftenen kom bussen med deltagerne i den anden fortur, som først var begyndt den dag. Sammen besøgte vi Hammershus ruin, men en let regn, kølnede interessen for det historiske sted.

Lørdag morgen indgik de to forture i årsmødet program.

Arkivets 10 år på Gammel Estrup

Fredag, den 9. maj markerede Dansk Slægtsgårdsarkiv sine ti år som logerende hos Dansk Landbrugsmuseum på Gammel Estrup på Djursland.

Efter at arkivet er flyttet ind på Gammel Estrup er der opnået to ting, nemlig ro omkring arkivets lokaler og stor anvendelse af arkivet.

Ved receptionen bød formanden for arkivudvalget, Henry Slemming, velkommen og sagde:

"Arkivet har her på Gammel Estrup haft nogle virkelige gode år. Det blev grundlagt under Anden Verdenskrig af journalist Chr. Damm i Sønderjylland, og har - indtil vi kom her - haft mange forskellige opholdssteder - mere eller mindre heldige.

Når jeg siger gode år på Gammel Estrup, har det tre årsager: Først stedet her, vi blev taget godt imod og føler os hjemme her. For det andet og tredje, har vi to personer imellem os, nemlig Ejgil Overby og Helge Sørensen. De to herrer har i et godt og tæt samarbejde løftet arkivet ind i IT-alderen, så vi er virkelig godt kørende ind i fremtiden med fortiden.

I onsdags, da vi forberedte dagen her og skulle have skrevet i en ny gæstebog, opdagede vi så et af Ejgil Overbys mange talenter. Og nu vil Overby læse, hvad han skrev i gæstebogen:

*Arkivet - ofte under trange kår
fandt hjemsted på Sjælland i mange år,
til der blev ly under Gammel Estrups vinger.
Et 10-årsjubilæum er nået,
og vi håber alle har forstået,
at stedet os lykke og tryghed bringer.*

Slægtsgårdsforeningen vil gerne markere jubilæet med en livsbekræftende gave, nemlig et æbletræ til Ejgil og Helge her fra Gammel Estrup."

Derefter fik Dansk Slægtsgårdsforenings næstformand, A. C. Winther Hansen, ordet og han sagde:

"Dansk Slægtsgårdsforening har i dag valgt at markere foreningens 10 år tilstedeværelse hos Dansk Landbrugsmuseum her på Gammel Estrup.

Arkivet havde i begyndelsen en omskiftelig placering, men i 1986 lejede det sig ind hos Landbrugsmuseet på Klostergården i Ringsted.

Det var et lejemål, der dog kun varede i 6 år, for arkivets lejemål blev opsagt, idet Klostergården skulle bruges til andet formål.

Det var vort held, at den daværende museumsinspektør på Klostergården, Annette Hoff, i mellemtiden var blevet udnævnt til museumsdirektør for Dansk Landbrugsmuseum her på Gammel Estrup.

Annette Hoff tilbød, at Slægtsgårdsforeningens arkiv kunne leje nogle udmærkede lokaler til formålet.

Den 7. december 1992 blev arkivet pakket sammen og fragtet hertil.

Det var daværende arkivudvalgsformand Vagn Mathiasen, der sammen med sin hustru, Tove Matiasen, og daværende arkivar, Else-Margrethe Ransy, sammen med nogle fra hovedbestyrelsen, der først i januar 1993 gik i gang med at indrette det nye arkiv.

Fru Ransy ønskede ikke at flytte til Jylland, og derfor opsagde hun sin stilling. Som ny arkivar ansattes pensioneret dyrlæge og gårdejer Ejgil Overby, og som medhjælp ved arkivet fhv. gårdejer Aage Kirkegaard.

Den officielle indvielse af Slægtsgårdsarkivet fandt sted den 5. maj 1993.

I de 10 år, der er gået, har det team, der er på arkivet opnået mange gode resultater, bl. a. er det lykkedes at få arkivmaterialet EDB-registreret. Det er arkivets nuværende medarbejder, Helge Sørensen, der takket være hans gode kendskab til EDB, i dag kan modtage foreningens ros for det arbejde.

Desværre har arkivet måttet tage afsked med Aage Kirkegaard på grund af sygdom. I hans sted er arkivudvalgsformand Henry Slemming og hans hustru Alis trådt til.

Slægtsgårdsforeningen har i dag et velfungerende arkiv, som vi kan være stolte af, og vi siger mange tak for jeres indsats, og er trygge ved at have jer fremover.

Foreningen har i Ejgil Overby en meget ihærdig arkivar. Hans viden og evner til at have antennerne fremadrettet, har bevirket, at han gennem de 10 år har samlet over 100.000 kr. sammen fra fonde og legater. Beløbet var tiltrængt, da det er meget udgiftskrævende at etablere EDB, som uendelig mange personer kan benytte og have glæde af.

Ejgil, du og din stab skal endnu en gang have tak for veludført arbejde."

En flittig bruger af arkivet, Hans Fiil fra Kolding fortalte, hvorledes hans første henvendelse til arkivet forløb. Han ringede, og Aage Kirkegaard tog telefonen. På forespørgsel om en gård på Møn kunne Aage Kirkegaard ikke øjeblikkelig finde svaret, men da Hans Fiil nævnte en gård på Djursland, sagde Kirkegaard straks: "Så må du hellere komme herop, for det er min kones slægt!"

Derefter var der hyggeligt samvær med gæsterne, og der var stor glæde over, at medarbejderne ved Jysk Herregårdsmuseum og Dansk Landbrugsmuseum afså tid til at være tilstede.

OGN

Fra Slægtsgårdsarkivets jubilæumsreception. Fra venstre ses: Dansk Slægtsgårdsforenings næstformand A. C. Winther Hansen, formanden for arkivudvalget Henry Slemming, medlem af arkivudvalget Jens Skytte, medarbejder ved arkivet Helge Sørensen, arkivleder Ejgil Overby og museumsdirektør Peter Baunshøj, Dansk Landbrugsmuseum.

Mellemgård ved Stoholm

Den 1. maj 2003 var det 200 år siden, at Niels Jensens slægt kom ind på Mellemgård i Kobberup mellem Stoholm og Skive. I arkæologiske kredse er Kobberup et kendt sted, for her er gjort betydelige fund fra yngre stenalder. I 2001 blev der foretaget en udgravning af en bebyggelse fra romersk jernalder (0-400 e. Kr. f.) på Mellemgårds mark. Helt uventet fandt arkæologerne en meget rig kvindegrav, hvor der bl.a. var en unik fibula, en bøjlenål, som viser, at det ikke var en grav for en fru hvem-som-helst, men antagelig en stormands hustru.

Kobberup ligger på kanten af den nu udtørrede Tastum sø. Ifølge Johannes Meyers kort fra o. 1650 har der været forbindelse fra Skive Fjord ind i Tastum Sø og videre ad Felding og Mønsted Å ind til Rosborg Sø. Hvis dette har været tilfældet i jernalderen, har der været gode muligheder for, at en driftig handelsmand kunne etablere et handelscenter ved Kobberup og herigennem skabe sig indtægter, som satte ham i stand til at forkæle sin kone med prægtige smykker. Arkæologerne håber på, at det også lykkes at finde stormandens grav.

I 1500-tallet lå Fjends Herreds tingsted i Kobberup.

Ifølge Matriklen fra 1688 var der i sognet tre landsbyer: Kobberup, Søby og Tastum samt fire enkeltgårde og en mølle: Røgindgård, Ajstrupgård, Kardbygård, Gamskjærgård og Søby Mølle.

I 1793 blev Kobberups jorder udskiftet.

Slægten

Mellemgård blev i 1803 købt af Jacob Jensen Feldingbjerg, Søby Mølle. Han var søn af Jens Jensen Feldingbjerg. Han var født i Nr. Feldingbjerg i 1724 og blev kaldt Møllekongen. I årene mellem 1784 og 1789 ejede han 16 bøndergårde og 5 husmandssteder.

Han var i 1748 blevet gift med Maren Olsdatter, som døde i barselsseng, og i 1751 giftede han sig med Cathrine Jacobsdatter Brøndum, datter af degnen i Søby, Jacob Jørgensen Brøndum. De fik fem børn.

Efter Cathrines død giftede Jens Jensen Feldingbjerg sig med Anne Pedersdatter fra Skalmstrup Mølle.

Den ældste søn af Møllekongens andet ægteskab hed Jacob Jensen Feldingbjerg. Han blev gift med Juliane Marie Justdatter fra Søby Mølle, og de overtog møllen.

Den 1. maj 1803 købte de Mellemgård, og i handlen fulgte 4 bæster (heste) 2 køer, 1 kvie, 1 kalv, 1 sommerkalv og 15 får. Endvidere gårdens arbejdsredskaber og af indbo 2 bilæggerkakkkelovne.

Dertil kom, at sælgeren Morten Jørgensens far, Jørgen Pedersen og dennes kone, fortsat havde ret til at bebo aftægsthusest vest for gården, og skødet foreskriver en række naturalier, som de skal modtage.

I ægteskabet var en søn, Jens Jacob Feldingbjerg (1786-1864). Han blev gift med Else Jensdatter (1789-1847). De overtog Mellemgård i 1814.

I ægteskabet var fem børn, og den ældste, Jacob Jensen Feldingbjerg (1816-1870), overtog gården i 1858.

Det fortælles, at da Jens Jacob Feldingbjerg skulle forberede overdragelsen af gården til sin søn Jacob, skaffede han ham også en kone. Jens Jacob havde hørt, at på en gård i Mogenstrup var nogle voksne døtre. Derfor tog Jens Jacob en dag sin fineste sølvbeslåede stok i hånden og gik til Mogenstrup. Da han kom op til gården, gik han først hen og beså gårdens mødding. Hvis den var stor, var det tegn på velstand. Det videre forløb af besøget kendes ikke, men datteren Else Kirstine Christensen blev gift med Jacob Jensen, og de fik fire børn.

Jacob Jensen døde i 1870 og enken giftede sig med ungkarl Peder Andersen fra Kardbygård. De fik to børn.

Peder Andersen var medlem af Kobberup-Feldingbjerg sogneråd, og var formand fra 6. april 1871 til 15. september 1872. Peder Andersen skrev til amtet, og ville have sit honorar som formand forhøjet. Amtet skrev tilbage, at hvis han ikke kunne være tjent med sit honorar, måtte han frasige sig jobbet som formand, og det gjorde han så.

I 1898 overtog Jacob Jensen og Else Kirstines søn - Niels Jensen - Mellemgård. Han var født i 1868 og døde i 1933. Han blev i 1900 gift med Juliane Marie Nielsen fra Feldingbjerg (1878-1954).

En del af vederlaget for gården var bl. a. opførelsen af et hus til sælger, til fri afbenyttelse fra 1. oktober 1899. Det skulle være 15 alen langt og 12 alen bredt og indrettes efter ønske. Gårdens ejer skulle holde huset vedlige og levere årligt: 3 tdr. rug, 3 tdr. byg, 2 tdr. kartofler, 200 pund rugsigtemel, 100 pund flormel, 40 pund ris, 100 pund smør, 30 pund ost, 10 snease æg, 8 pund oksekød, 1 pund humle, 15 pund kaffe foruden farin, melis, svesker, rosiner, the, sæbe, soda, petroleum m.m. Endvidere 16 pund uld og 32 kr. kontant. Hvert efterår leveredes 1 bede på 140 pund samt 1 får på 120 pund, 2 lam à 75 pund og 1 fedesvin på 165 pund. Daglig leveres 4 potter nymalket mælk om sommeren og 3 potter om vinteren. Endelig skulle der leveres 1400 stk. tørv og 1 læs tørv lyng. Mindst 6 gange om året skulle gårdens bedste køretøj stilles til rådighed, dog ikke længere end 3 mil for hver rejse. I sygdomstilfælde skal aftægtsyderen hente og betale læge og medicin. Ved aftægtsfolkens død skal gårdens ejer betale en hæderlig og anstændig begravelse efter egnens skik og brug.

2 generationer foran Mellemgård. Fra venstre: Carsten, Bente og Niels Jensen.

I 1914 lod Niels Jensen bygge et nyt stuehus.

I 1937 deltes Mellemgård, så sønnen Christian overtog hjemmet med 85 tdr. land, og sønnen Peder fik 30 tdr. land, der blev kaldt Helstrupgård.

Christian Jensen (1908-1933) blev gift med Anna Johanne Thomsen fra Holstebro og de fik sønnerne Svend og Niels.

I 1966 overtog Niels Jensen (f. 1940) Mellemgård og han er gift med sygeplejeske Bente Boye Frandsen. De har sønnerne Christian (f. 1969) og Carsten (f. 1979). Carsten er elev på Asmild Kloster Landbrugsskole, så slægtsgårdens fremtid ser lys ud.

Niels Jensen er medlem af bestyrelsen for Dansk Slægtsgårdsforenings Midtjysk kreds.

Da Niels Jensen overtog Mellemgård i 1966 var der 40 ha. Siden er der tilkøbt 2 parceller, så gården har nu 70 ha. Endvidere drives 40 ha i forpagtning. Markerne drives med raps og korn.

I 1966 og 1977 opførtes nye staldlænger, men i 1998 blev køer og søer sat ud, og tilbage er en slagtesvineproduktion med 1000 stipladser.

Højstrupgård i Sydvestsjælland

Højstrupgård ved Dalmose er den slægtsgård, som kredsen Sjælland Syd besøger på sin udflugt den 9. juli. Det er en gård med en meget interessant historie og en helt unik produktion af Göttingen minigrise.

Højstrup

Indtil pest og svenskekrige i 1650'erne udryddede såvel mennesker som landsbyer, lå der i Høve sogn en landsby ved navn Højstrup. Denne landsby og nabolandsbyen Lyngby havde godt bevæbnede bønder, og de gjorde hård modstand mod de svenske tropper, men de var for svage, og svenskerne plyndrede først gårdene og derefter brændte de landsbyerne af. Højstrup vandmølle blev, som det hedder et sted "lagt plat øde af svenskerne". De uheldige beboere søgte at redde livet ved øjeblikkelig flugt. Til deres held havde pesten lagt gårde øde i egnens landsbyer, som de kunne overtage.

Højstrup og Lyngby blev aldrig genopført.

Højstrups jorder blev delt med to gårde til Frankerup, to til Høve og en til Eggeslevmagle, mens Lyngbys jorder blev til herregården Lyngbygård.

Gården

På Højstrups jorder blev bygget en gård, men dens nøjagtige historie er aldrig blevet undersøgt, men omkring 1800 er den en fæstegård under Grevskabet Holsteinborg.

Ved fæstebrev af 17. september 1850 blev Ole Olsen fæster af matrikel nummer 17 i Høve, og fæstebrevet pålægger ham at yde aftægt til den tidligere fæster Jens Sørensen og hans kone Mette Mortensdatter.

Den 26. december 1853 købte Ole Olsen gården til selveje. Han døde inden et år var gået, og enken, Karen Jensdatter, sad med gården til hendes død i sommeren 1856, da var hun 29 år gammel.

Gården skulle nu sælges. Den blev udbudt ved auktion, som var tidens mest foretrukne salgsform.

Karl Martin Rudolf Jørgensen blev højstbydende og fik gården, men han forsvandt sporløst kort efter, og salget gik om.

Købmand og brændevinsbrænder Anders Stampe fra Slagelse, der havde varetaget Jørgensens interesser ved første auktion, købte nu gården, som han i 1858 solgte til Bent Henrik Permin.

Den nye ejer gav gården navnet "Henrikseje".

Permin var ikke landmand, men havde købt gården i håb om en hurtig fortjeneste. Det varede dog ni år, før han solgte.

Slægten

Den 29. november 1867 købte Rasmus Dinesen (1839-1907) gården. Han kom fra Sydfyn og havde nogle år været friskolelærer hos en gårdejer i Flakkebjerg. Fødegården i Oure havde broderen overtaget. En morbroder havde lovet ham 3.000 rd. i arveforskud, men kun mundtligt, og da morbroderen døde inden løftet var opfyldt, blev det en barsk begyndelse.

Der blev taget mange initiativer på gården, blandt andet overrislingsenge, men det gav ikke stort udbytte. Bedre gik det ikke med at hente ajle fra spølstalden i Skælskør til spredning på jorden. De utallige ture til Skælskør gav stort slid på såvel heste som tilbehør, men også godt græs til glæde for kvæget. I auktionsopråbet fra 1856 stod, at gården havde rummelige og bekvemme bygninger. De har dog ikke svaret til det behov, som de følgende årtiers udvikling i landbruget skabte, og i 1873 blev den søndre længe nybygget i ret stort mål. Derefter ombyggedes vestlængen i 1881.

I 1887 blev den østre længe delvist omdannet til andelsmejeri.

Det antages, at navnet Højstrupgård blev taget i brug, da andelsmejeriet skulle sælge sit første smør. Det gav en bedre pris, når man kunne se, hvorfra smørret kom. Derfor blev navnet brændt ind i smørdrittelemes sider.

Andelsmejeriet begyndte i maj 1887.

Rasmus Dinesen og hans hustru Karen (1846-1942) fik mange børn. De fik deres skolegang i en friskole, der var oprettet i 1875. De første år havde friskolen til huse i landsbyen Høve, men så opførtes skole- og forsamlingshuset på Høve Mark.

I 1880 oprettedes Høve Frimenighed - nu valgmenighed. Karen og Rasmus Dinesen tilhørte inderkredsen, og Rasmus Dinesen var blandt prædikanterne.

I årene 1884 - 1907 var Rasmus Dinesen formand for Slagelseegnens Landboforening. Dette åremål dækker også hans tid i landboforeningens bestyrelse.

Da naboen, Hans Jensen, Åsgård, ville anlægge et teglværk, gik Rasmus Dinesen med, så de byggede teglværket i fællesskab.

Den 10. juni 1907 døde Rasmus Dinesen pludseligt. Yngste datter Klara (1884-1971) og hendes forlovede Simon Ellegaard (1881-1963) overtog Højstrupgård, som på den tid havde 78 tdr. land.

Stuehuset var af egebindingsværk med stråtag. Udlængerne var dels af kampesten, dels grundmur. Nogle med stråtag andre med tegltag.

Højstrupgård tegnet af Ellen Valentin.

I 1918 fik Simon Ellegaard opført det imponerende stuehus. Han købte også betydelige arealer til gården.

Som svigerfaderen var han medlem af landboforeningernes bestyrelse (1919-1929). En større indsats ydede han som medlem af repræsentantskabet for Banken for Slagelse og Omegn i perioden 1936-1957.

Da Gørlev Sukkerfabrik ændredes fra et selvstændigt aktieselskab til en afdeling af De danske Sukkerfabrikker i 1932 blev Simon Ellegaard indvalgt i den nye bestyrelse.

I 1954 overtog sønnen Børge Ellegaard (1917-1993) Højstrupgård i forpagtning, og tre år senere købte han den.

Som sin far og morfar blev han engageret udenfor hjemmet. Han var sognerådsformand for Høve-Flakkebjerg kommune indtil 1966, da den såkaldte storkommune blev dannet med navnet Hashøj.

Børge Ellegaard var meget stærkt involveret i landbrugets organisationer. Fra 1954 til 1985 var han medlem af sukkerroedyrkernes bestyrelse, næstformand i 1957 og formand i perioden 1960-1984. Medlem af overbestyrelsen for De Samvirkende danske Sukkerroedyrkerforeninger fra 1957, næstformand 1964 og formand i perioden 1975-1984. Medlem af Slagelseegnens Landforenings bestyrelse 1965-1977, og næstformand i hele perioden. Medlem af Landbrugsrådet 1975-1985, medlem af bestyrelsen for Landbrugets Arbejdsgiverforening

- SALA - 1963-1985, og medlem af bestyrelsen for Europas Sukkerroedyrkere i Paris - CIBE - 1969-1985.

I 1978 købte sønnen Lars Ellegaard halvparten af Højstrupgård. Han havde i 1969 købt Emiliesminde ved Sørbymagle, hvor der var opbygget en besætning med 100 søer.

I 1969 blev Lars Ellegaard gift med Bodil Lunden fra Stubdrupgård ved Øster Brønderslev.

Efter at have overtaget den anden halvdel af Højstrupgård i 1984 flyttede Lars Ellegaard og hans familie dertil, men han beholdt Emiliesminde.

Driften

Til Højstrupgård hører i dag 145 ha ager, der dyrkes med frø,

korn, sukkerroer, spinatfrø og chrysanthemum.

I 1978 begyndte Lars Ellegaard produktionen af Göttingen Minigrise. I 1993 overtog han rettighederne til produktion og salg af minigrisene. For at leve op til medicinalindustriens krav, har minigrisene et meget højt sundhedsniveau, og der må ikke være andre svin på gården.

Der er 300 søer af Göttingen Minigrise på Højstrupgård.

Marie Dinesen

Forfatterinden Marie Dinesen (1873-1973), der var hotelejer i Rom og bl.a. huskes for bøgerne "Værtinde i Rom" og "Glimt fra et langt liv" var datter af Karen og Rasmus Dinesen.

OGN

Kildemarkeder Af Helge Christiansen, Bildsø

Stjertepotter

Ved Kelstrup Kilde, som ligger mellem Slagelse og Storebælt, er der gennem årene fundet en del potteskår, som er dele af stjertpotter. Det skyldes, at syge mennesker i gamle dage tog til Kelstrup Kilde Sankt Hans Aften for at blive helbredt. Her blev der afholdt kildemarked, hvor pottemagerne solgte stjertpotter til at drikke af. Når man havde drukket af det helbredende

Stjertepotte. Ved de gamle helligkilder finder der mange skår og især stjerner fra sådanne potteskår, da en potte skulle slås i stykker efter at en syg havde drukket kildevand af den, for ellers ville sygdommen vandre videre til den næste, der drak af potten.

kildevand, skulle man slå potten i stykker, for ellers ville den næste, der drak af den, få den sygdom, man selv lige var sluppet af med. Det er altså forklaringen på, at der ved kilden er fundet ituslåede stjertpotter.

Overtro

Det ældste skriftlige vidnesbyrd om at Keldstrup Helligkilde var berømt findes i Sørbymagle kirkebog, hvor der fortælles om en otteårs pige, der var død af vattersot i 1672. Pigen var af sin mor blevet ført til Kelstrup kilde St. Hansdag, hvor hun fik vand at drikke og blev vasket med kildevand. Det hjalp desværre ikke, men folk fra Sørbymagle har altså gået halvanden mil til Kelstrup for at blive helbredt.

Dyrskue

I 1857 blev der holdt dyrskue samtidig med kildemarkedet. Godsejer Bech til Valdbygård udstillede både kreaturer, får og svin. Desuden var der udstilling af landbrugsredskaber, og to husmænd demonstrerede pløjning med køer.

Zakarias Nielsen

Vor lokale digter, Zakarias Nielsen (1844-1922) har i Galschiøts "Danmark" beskrevet et sådant kildemarked, som han selv oplevede det i sine unge dage:

"På Keldstrup Mark, ved en lille Mose en Mils Vej vest for Slagelse, findes en gammel navnkundig Kilde "Helligkilden", der var vide kendt for sine undervirkende Kræfter. Tusinde af Tilrejsende har i Tidernes Løb badet deres syge Øjne i dens Afløb og drukket af dens Væld.

Hver St. Hans Eftermiddag og Aften holdtes her Marked med Sang og Klang. Om Formiddagen havde Keldstrup Piger smykket Kildekarmen med Blomsterlænker og hængt Kranse om den gamle, jernbeslaede Pengeblok, der stod tæt ved Kilden. Værtshusholdere og Handlende havde opslaaet Telte og Pottekræmmerne udstillet allehaande fristende Lersager på Grønsværen. Hen på Eftermiddagen kom Folk dragende i store Stimer fra alle Kanter, og nu gik det med Snak og Handel, Drik og Latter, mens Lirekasser og Triangler gjorde Musik til Visekonernes Sang. Om Aftenen, naar St. Hansblussene lyste paa alle Højder i Omlandet, svang de unge sig på den aabne Danseplads til Klarinettens Toner; men ud paa Aftenen, naar de unge Kinder var komne i Blus, listede nu og da et Par sig bort fra Pladsen og tog Vejen ud langs Markdiget eller ned mod den rislende Kildebæk og satte sig ved Karmen, i Ambraens og Krusemyntens Duft. Da faldt der hede Elskovsord, og Løfter fra Kærlighedens Helligkilde skiftedes Mund og Mund imellem. Kilden passede sit Løb i Maanelysset, men i Mosen under Skrænten sad Bekkasinen og Vagtelen og lyttede."

Marie Larsen

Marie Larsen blev født i 1860 i Keldstrup og levede al sin tid der. Hun døde i 1949. Hun var i sin ungdom med til kildemarked ved Keldstrup Kilde og fortæller herom i 1944:

"Der har været holdt Kildemarked i Keldstrup i umindelige Tider, det var en stor Festdag, som de unge og Børnene glædede sig til længe i Forvejen.

Aftenen før St. Hansaften kom vi piger fra Keldstrup, naar vi var færdige med Dagens Arbejde, til kilden med hver sin Blomsterkrans. Kom der to Piger fra samme Gaard, havde de hver sin Krans med. Desuden medbragte vi fint Sand. Gaardejer Peter Petersen, paa hvis Jord Kilden var, var en flink Mand, som altid sørgede for, at Kilden nogle Dage i Forvejen blev rensset op, så Kildevandet var klart og rent til at drikke, og Køer og Ungkvæg havde græsset Engen af nogen Tid før. Vi lugede saa Græs omkring Kilden og Kildeblokken og strøede Sandet paa den lugede Plads. Vore Kranse hængte vi på Brøndværkets fire Stolper og paa Kildeblokken, men der kunde de ikke faa plads alle sammen, og Resten lagde vi paa Jorden udenom. Byens Karle kom og fulgte os hjem, naar vi havde pyntet færdig. En af Karlene havde Harmonika med, som han spillede paa, mens vi gik hjem, saa det var ogsaa en morsom Aften.

Paa selve Festdagen kom Markedsgæsterne efter kl. 12 fra Sognets Byer. Eftermiddagen var Børnenes. Smaafolks Børn kom gaaende paa deres Ben, men Gaardmænd, der havde Børn, kom kørende med dem, og hvis de havde Gæster den Dag, tog de dem med. Børnene morede sig med Leg, og på Markedspladsen sad nogle gamle koner fra Sognet, bl.a.

Smede-Marie og Sidsel Per Dürkopp, og solgte Basser og Brystsukker, som de Dagen før havde hentet i Slagelse. De solgte ogsaa Mjød, det kostede vist nok 1 Skilling for et Glas, men det var mest beregnet for de voksne. Børn fik ikke saa mange penge dengang til Slikkerier; mine Søskende og jeg fik hver en Skilling med hjemme fra, og den rakte ikke langt. Vi Børn nøjedes med en Drik af det rene, klare Kildevand, som var gratis. Der var altid nogle Dreng, der var villige til at springe over Brøndværket, og naar de stod på de Kampesten, som Kildebrønden var sat med, kunde de let naa vandet, som vi vistnok alle drak af samme Bæger.

De voksne lagde ogsaa et Offer i Kildeblokken, maaske højest en Fireskilling. Disse Penge blev siden af en Mand, vistnok Medlem af Sogneraadet, taget ud og givet til Fattigfolk, som der var mange af dengang. Jeg synes at kunne huske, at Pengene engang blev stjalet fra Blokken, af én der havde en Nøgle, der kunde lukke den store Hængelaas op.

Inden børnene tog hjem omkring ved 8-Tiden, morede de sig med at afbrænde et St. Hansblus ved Dyssen paa "Othøj", hvor de lang Tid i Forvejen havde slæbt en masse ubrugelige, brændbare Sager sammen.

Om Aftenen kom saa Ungdommen, men kun Tjenestefolk, Gaardmændenes Børn kom aldrig. I min Barndom var der ikke Dans om Aftenen ved Kilden ud over at Børn maaske hoppede lidt om på Grønsværen, men fra omkring 1875 mødte Gaardejer Frederik Jørgensen, Keldstrup, med et Telt med Bræddegulv, og nu kunde der - mod Betaling af 50 Øre for en Dame og 1 krone for en Herre - rigtig danses. Han spillede selv Violin og havde flere Musikantere med Fløjte, Trommer o.a. til Hjælp. Vi dansede de gode gammeldags Danse. Firtur med Zweitritt var vel nok dejlig! Vi Piger mødte i vores fineste Stads, og de fleste i hvide Kjoler, og om Hovedet havde vi et fint Tørklæde, ogsaa Karlene var i Kisteklæderne.

Vi Unge skulle selvfølgelig ogsaa smage Kildevand og maaske et Glas Mjød, men der kunne ogsaa købes Øl og Snaps. Jeg vil dog sige til Ungdommens Ros, at jeg aldrig saa Drikkeri og deraf følgende Slagsmaal blandt dem ved den Lejlighed, derimod kunde det nok ske, at nogle af de ældre smagte for meget paa de stærke Drikke, saa de blev svirendes. Der var aldrig Politi eller Sognefoged til Stede for

at passe paa.

Festen varede det meste af Natten. Vi Unge brød os ikke om at komme hjem for blot at ligge en Times Tid i Sengen, før vi skulde op - ved 3- eller 4-Tiden - saa vi holdt ud saa længe som muligt.

Der var ikke noget med at "følge hjem" saaledes, at vi gik Hjem "parvis". Nej, alle Deltagerne fra hver By drog fra Pladsen i Flok og Følge og satte de enkelte af ved de Gaarde, hvor de hørte hjemme, til Flokken var opløst.

Da jeg blev gift, var det forbi med at komme til Kildemarked. Jeg er lige ved at tro, at hvis min Mand og jeg havde prøvet derpaa, ville vi være blevet hujet ud af Byen. Jeg havde mange gange senere hen Lyst til at komme en Tur ud til Kilden, hvor jeg havde moret mig så godt i mine unge Dage; men da jeg aldrig kunde faa lokket min Mand med, og Vejen var lang, blev det aldrig til noget.

Jeg for min Part troede ikke på Kildevandets Kraft. Og jeg tror heller ikke, andre gjorde det. Og dog var der maaske alligevel nogle, der havde den Tro. Jeg kan da huske, at Folk, som ikke kunde komme til Kildemarkedet, tit sendte Bud med en eller anden den Aften for at få en Flaske eller Dunk Kildevand, saa de har nok ment, det var særlig godt.

Man sagde ogsaa, at hvis der ikke blev sendt en Krans til Kildens Pyntning fra en eller anden Gaard, vilde Ejeren af den grund miste et Kreatur.

Der var nogle, der prøvede at lade være, men hvis der saa døde en Ko - maaske af en ganske naturlig Grund - blev der igen leveret Krans.

Jeg har aldrig hørte noget om Helbredelser i nogen Retning på Grund af Kildevandets Kraft.

Kildemarkederne døde langsomt ud i Halvfemserne. "Strandlyst" var blevet bygget, og det trak mere, saa der kom færre og færre ud til Kilden St. Hansaften, og til sidst var det hele forbi med de Kildemarkeder, som vi i min Ungdom havde saa megen glæde af.

Det sidste Kildemarked blev holdt Sankt Hans Aften 1901".

Fordson Major En vigtig faktor - en rigtig traktor.

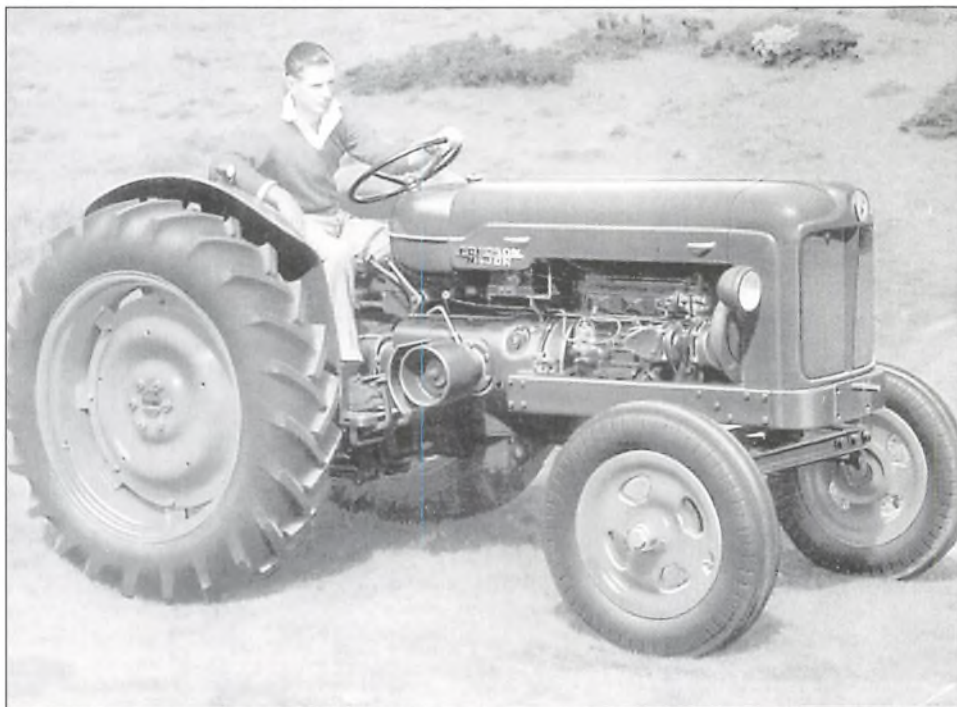
240 sider. 298 kr.

Forlaget Motorploven.

Bogen kan købes hos Nordøstfaltersturs Turistbureau, Stubbekøbingvej 16, 4840 Nørre Alslev. Tlf.: 54 43 37 37. Turistbureauets interesse for traktorbøger skyldes det tætte samarbejde med Traktormuseet i Eskildstrup.

Bogen er først og fremmest en beskrivelse af mekaniseringen af dansk landbrug efter Anden Verdenskrig, men ogsaa historien om Fordson Major fra »Kloddsmajor« over den nye Major til Fordson Dexta.

Erik Christoffersen

NYT FRA KREDSENE

Midtjysk Kreds

Den 3. juli besøg på Kongenshus Hede med opvisning af hyrdehunde. På Amstrupgård opdrættes der ca. 1000 får, der om sommeren holder til på Kongenshus Hede. Inden opvisningen mødes man på parkeringspladsen ved kiosken midt på heden kl. 19.00. Efter at man en times tid har overværet, hvordan fårene ledes af hundene, serveres der kaffe på Kongenshus restaurant.

Af hensyn til bestilling af kaffe, er det nødvendigt med tilmelding til Inga Nielsen tlf.: 86 88 12 53

Der arrangeres besøg på virksomheden "Dantherm", Marienlystvej 65, Skive lørdag, den 4. oktober.

Vi samles i kantinen kl. 14.30, hvor der serveres kaffe, og hvor ingeniør Henrik Børsting vil fortælle om den store virksomhed, og derefter stå for et par timers rundvisning.

Oplysninger om "Dantherm" kan forøvrigt findes på hjemmeside: www.Dantherm-HMS.com.

Derefter er der afgang til Bentas Cafeteria, Vinkelvej, Nr. Søby ved Højslev, hvor der serveres middag kl. 17.30. Herefter vil folketingsmedlem Inger Støjberg, der er kandidat fra Morsø-kredsen, fortælle om arbejdet i Folketinget. Det er nødvendigt med tilmelding senest 28. september til Knud Høstgaard Møller tlf.: 97 56 40 71.

Både Henrik Børsting og Inger Støjberg stammer fra slægtsgårde, og deres forældre er medlemmer af foreningen.

E. Overby.

Ringkøbing Amtskreds

Kredsen indbyder til aftenudflugt torsdag, den 26. juni. Vi mødes kl. 19.00 ved Vedersø Sognegård. Derfra kører vi i bus ud til det nyoprettede naturområde "Vest Stadil Fjord". Knud Tarpgaard vil under turen fortælle om området.

Derefter er der besøg på den gamle herregård "Aabjerg" i Vedersø, som ejes af Elin og Kjeld Ingvarsdén. Faderen overtog gården i 1965, og familien har drevet den siden. Vi ser gården og hører om dens historie.

Kaffe og generalforsamling i Vedersø Sognegård.

Af hensyn til bussen er der tilmelding senest kl. 12 samme dag til Jens Ulrik Tarpgaard tlf.: 97 33 13 83 eller Agnethe Stampe tlf.: 97 34 80 22.

Agnethe Stampe.

Vestsjællandskredsen

Efterårsudflugten den 11. september til Kalundborgegnen. Vi samles kl. 13.00 ved "Loch Ness" - et naturområde ved Spangbro, hvor en privatmand o. 1960 ændrede en mose til et interessant sted med et rigt fugleliv.

Derefter kører vi til Melbygård, hvor vi drikke kaffe og hører om Statoilraffineriet. Dagen slutter med en rundvisning på raffineriet, hvor vi køres rundt i bus.

Tage Jeppesen.

Sjælland Syd

Onsdag, den 25. juni indbydes til halvdagstur til Mørup Hovedgård, hvor vi mødes kl. 13.30.

Esben Tue Christensen, Englerupgården, der er forpagter af Mørup, vil fortælle om driften.

Efter kaffen køres til Sorø Akademi, hvor vi ser kirken, skolen og parken.

Onsdag, den 9. juli afholdes endnu en tur, som går til Sydvestsjælland. Kl. 13.30 samles vi i Høve Valgmenighedskirke, Sorø Landevej 306, 4261 Dalmose. Valgmenighedspræst Iben Snell fortæller om kirken og valgmenigheden. Derefter besøger vi Bodil og Lars Ellegaard på Højstrupgård. Det er en slægtsgård med en spændende produktion af minigrise. Her drikkes kaffen.

Vi passerer Kanehøj Galgebakke og fortsætter til Skælskør Folkehøjskole, hvor vi vises rundt og hører om skolen. Her spiser vi den medbragte mad.

Solvejg Holtet-Kristiansen.

Fynskredsen

Sommerudflugten torsdag, den 26. juni går i år til Samsø. Der er afgang med bus fra Landbo Fyn, Damsbovej 11, Vissenbjerg kl. 7.30 med ankomst Samsø kl. 11.30. Afgang Samsø 18.00 og forventet hjemkomst i Vissenbjerg 21.30. Poul Mahler og en lokal guide vil vise os rundt.

Pris pr. deltager kr. 450, som dækker transport, overfart og forplejning.

Mogens Andersen.

Ribe amt.

Kredsen arrangerer sommerudflugt til Aase og Henning Urup, Hodde den 16. juni kl. 19.30.

Henning Urup, der er amtsrådsmedlem, driver sin gård med stor svinebesætning og stutteri.

Der bliver besøg på den gamle skole i Hodde, der er indrettet til skolemuseum. Vi ser også kirken i Hodde.

Kaffe på Hodde kro.

Tilmelding til Birthe og Knud Andreasen 75 44 50 33

Grethe Plagborg.

Haderslevkredsen

Sommerudflugt 26. juni kl. 19.00 til Knivsbjerg ved Genner. Vi får en historisk gennemgang af dette samlingssted og slutter med aftenkaffe på Kalvø.

Asta Holst.

Nordsjællandskredsen

Valdemarsdagen, den 15. juni tager kredsen til Orø. Man samles ved Hammer Bakker og vel ankommet til Orø kører man rundt med bus. Turen slutter ved kroen, hvor der venter en opulent frokost.

Dagen afsluttes med besøg på slægtsgården Maglehøjgård, Hammer Bakke 3 i Hornsherred, hvor Inge Brogaard Jensen serverer eftermiddagskaffen.

Pris for turen kr. 300. Tilmelding til Signe Jensen 48 26 51 10, der bedst træffes mellem 12-13 og 19-20.

Signe Jensen.

Århus Amt

Kredsen indbyder til virksomhedsbesøg på Datagraf Auning A/S, Energivej 75, 8963 Auning tirsdag, den 17. juni kl. 19.00.

Datagraf er en grafisk virksomhed, der er knap 20 år gammel og beskæftiger ca. 80 personer.

Det er Aunings største arbejdsplads.

Besøget slutter med kaffe i kantinen.

Vi håber på stort fremmøde, så tag venner og familie med.

Tilmelding senest 15. juni til Jørgen Katholm, tlf.: 86 33 15 91 eller Niels Thybo tlf.: 86 47 70 29.

Niels Thybo.

Vendsysselkredsen

Kredsen indbyder til sommertur og generalforsamling lørdag, den 14. juni 2003.

Kl. 13.30 mødes vi ved informationsbygningen på Bygholm Vejle, her vil en naturvejleder vise rundt og fortælle.

Derefter drikker vi vor medbragte kaffe og holder generalforsamling.

Man finder Bygholm Vejle ved kort før Fjerritslev at køre ad vej nr 11/29 mod Thisted. Informationsbygningen ligger midt på dæmningen mellem vejlerne.

Poul Frederiksen.

Returadresse: Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv

Lidt filosofi over en tid der gled forbi

Gårdejer Helge Nissen, Broballe Mark ved Nordborg har til sit 40-årsjubilæum på Gråsten Landbrugsskole 2002 forfattet dette epos:

*Vi markerer i dag vort 40 års jubilæum,
Og vi oplever, at meget af det vi lærte om er kommet på museum.
Så meget er sket på de år,
Fra dengang vi drømte, om at få vores egen gård.
Vi var unge, optimismen var stor.
Den blev endnu større da vi hørte Karlskovs ord.
I skal lave søndagsmiddagen til Europæernes bord
Problemer der var, med markedspolitik.
Inden vi adgang til det store marked fik.
Vi har oplevet at arbejde lige fra det Morten Korch'ske, med heste grise køer og får,
der hørte til en rigtig bondegård.
Mekaniseringen, rationaliseringen på grund af lønninger.
Ja, der var også kriser, der i vort erhverv gav dønninger.
Omstillingen har været vældig
Og man må nok også sige, at man engang i mellem har skullet være heldig,
For at få det hele til at gå op.
Vi har set mange driftige landmænd der har sagt stop.
Vi har nok alle en mening om, hvordan det helst skal gå i fremtiden.
Min er ikke større brug som nu, det er mit håb efter min viden.
Jeg tror ikke vi kan sælge vores erhverv til de unge på sidste semester,
Med udsigten til at binde sig for livstid som fodermester.
Men kan man bede om styring, og også være liberal? nej.
Derfor fortsætter det nok af den slagne vej.
I en af vores sange synger vi der står en ny tids bonde på sin toft.
Men bonden er i dag forsvunden,
Bondekulturen er opslugt af strukturen.
Og toften den er helt bebygget, med store gårdanlæg helt overskygget.
Bliver vi da med alderen mere pesimister.
Jeg tror det, her på det sidste, ser vi rigelig mange rige pensionister.
Men gudskelov for at jeg er at finde blandt dem, der får lov at se lyset skinne.
Her hvor jeg har min lykke, hvor jeg har mit hjem,
Her har jeg mit kald og min kvinde,
Har ploven og ageren trættet hvert lem.
Tyst glimter et skær gennem pilene frem,
Da hun tænder lyset derinde.*

Helge Nisse

FREDERIKSBERG BIBLIOTEK

3719129871